

Економічні науки

УДК 338.2

Єсіна Валерія Олександрівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємств,
бізнес-адміністрування та регіонального розвитку
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Есіна Валерия Александровна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры экономики предприятий,
бизнес-администрирования и регионального развития
Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова*

Yesina Valeriya

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Enterprise Economics,
Business Administration and Regional Development Department
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Славу́та Олена Іванівна

*старший викладач кафедри економіки підприємств,
бізнес-адміністрування та регіонального розвитку
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Славу́та Елена Ивановна

*старший преподаватель кафедры экономики предприятий,
бизнес-администрирования и регионального развития
Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова*

Slavuta Olena

*Senior Lecturer of Enterprise Economics,
Business Administration and Regional Development Department,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Попенко Олеся Вячеславівна

студентка

*Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Попенко Олеся Вячеславовна

студентка

*Харьковского национального университета городского хозяйства
имени А.Н. Бекетова*

Popenko Olesiia

Student of the

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

**СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
СОВРЕМЕННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ
MODERN MECHANISMS OF INCREASE OF COMPETITIVENESS OF
ECONOMY OF UKRAINE**

***Анотація.** Проаналізовано стан економіки України, світовий досвід підвищення конкурентоспроможності та механізми державного управління підвищенням конкурентоспроможності. Визначено сучасні механізми підвищення конкурентоспроможності економіки України в умовах активних інтеграційних та глобалізаційних процесів. Запропоновано методичний підхід до формування механізму підвищення конкурентоспроможності. Визначено ключові переваги реалізації*

кластерної політики та основні напрями управління конкурентоспроможністю економіки України. Розроблено комплекс організаційних заходів, які зможуть підвищити конкурентоспроможність економіки.

Ключові слова: *конкурентоспроможність економіки, механізми розвитку, державне управління, розвиток кластерів, кластерна політика, інноваційна діяльність підприємств.*

Аннотація. *Проанализировано состояние экономики Украины, мировой опыт повышения конкурентоспособности и механизмы государственного управления повышением конкурентоспособности. Определены современные механизмы повышения конкурентоспособности экономики Украины в условиях активных интеграционных и глобализаций процессов. Предложен методический подход к формированию механизма повышения конкурентоспособности. Определены ключевые преимущества реализации кластерной политики и основные направления управления конкурентоспособностью экономики Украины. Разработан комплекс организационных мероприятий, которые смогут повысить конкурентоспособность экономики.*

Ключевые слова: *конкурентоспособность экономики, механизмы развития, государственное управление, развитие кластеров, кластерная политика, инновационная деятельность предприятий.*

Summary. *The state of economy of Ukraine, world experience of increase of competitiveness and mechanisms of state administration the increase of competitiveness is analyzed. The modern mechanisms of increase of competitiveness of economy of Ukraine are certain in the conditions of active integration and globalization processes. Methodical approach offers to forming of mechanism of increase of competitiveness. Key advantages of realization of cluster politics and basic directions of management of economy of Ukraine a*

competitiveness are certain. The complex of organizational events that will be able to promote the competitiveness of economy is worked out.

Key words: *competitiveness of economy, mechanisms of development, state administration, development of clusters, cluster politics, innovative activity of enterprises.*

Умови функціонування глобального ринкового середовища диктують необхідність в активізації інноваційної діяльності як найбільш ефективного способу підвищення конкурентоспроможності економіки країни й подальшого її розвитку на інтенсивній основі. Логічним обґрунтуванням стратегічного напрямку розвитку, у якому ключову роль відіграють інновації, слугують безпрецедентні успіхи економік високорозвинених європейських країн та інших країн світу, які стали наслідком практичного впровадження інноваційних моделей розвитку.

На сьогоднішній день в умовах активних інтеграційних та глобалізаційних процесів, посилення конкуренції для України головною проблемою є формування конкурентоздатної економіки і стійкого розвитку країни в цілому. Конкурентоспроможність територій визначається, в основному, як стан й забезпечується збереженням і використанням наявних конкурентних переваг та створенням і реалізацією нових.

Метою цієї статті є розвиток механізмів державного управління підвищенням конкурентоспроможності економіки України та пошук стратегічно важливих сучасних напрямів діяльності.

Підвищення конкурентоспроможності національної економіки, яка дозволить створити переважне соціально-економічне положення, а також значно підвищить рівень добробуту населення, є одним із стратегічних завдань не лише України, але і будь-якої розвиненої держави. Це дозволить відкрити більше можливостей і отримати максимальні вигоди для свого стійкого розвитку.

В сучасних умовах взаємодії з країнами Східної Європи на етапі подолання кризи Європейський Союз здійснює реалізацію комплексної програми розвитку фінансового сектора України до 2020 року і розглядає можливість розширення допомоги Україні в цьому напрямі.

На нашу думку, Україні, перш за все, необхідно визначитися з перспективами економічного розвитку і своєю позицією в питаннях європейської економічної інтеграції, з метою того, щоб проведення структурних перетворень і впровадження нових реформ були дійсно ефективними.

Справжнім механізмом в розвитку національної економіки може стати впровадження інновацій у виробництво. На думку багатьох економічних експертів з найефективніших способів підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках, є об'єднання можливостей українських ІТ-компаній і зростаючих потреб промисловості. На жаль, наші виробники і сучасні ІТ-компанії не можуть досі об'єднати свої зусилля, оскільки держава не приділяє особливої уваги промисловому сектору. Рівень впровадження інновацій підтверджується місцем, яке посідає Україна у міжнародних рейтингах.

За даними Всесвітнього економічного форуму - «Звіту про глобальну конкурентоспроможність 2017-2018рр.», Україна посіла 81 місце серед 137 досліджуваних країн, піднявшись на чотири позиції. За компонентами підіндексу, який характеризує ефективність ринків – ключового фактору на стадії інвестиційного зростання (індустріалізації) – Україна посідає 101 місце за ефективністю товарних ринків серед 137 країн, 120 – за ефективністю фінансових і 86 – за ефективністю ринку праці. Готовність до адаптації технологій та інновацій оцінена на рівні 81 місця. При цьому за показником «Ринкові інституції» наша країна посідає 118 місце, а за розвиненістю бізнесу – 90. Серед факторів, важливих для розвитку промисловості, сприятливими є хіба що розмір доступного ринку (за ємністю ринку Україна посідає 47 місце) та освіта (наша країна посідає 35

місце). Незважаючи на велику кількість вчених та інженерів, а також частку людей, які мають вищу освіту, Україна має посередній рейтинг за підіндексом «Інновації» та низькі значення показників «Державні закупівлі новітніх технологій і продукції», «Взаємозв'язки університетів з промисловістю у сфері ДіР», «Технологічна готовність». Тут найбільш проблемним показником залишаються «Іноземні інвестиції та трансфер технологій» [1].

Дієвими механізмами економічного зростання на новому етапі ринкових трансформацій є прискорення промислового зростання і нарощування ефективності індустрії регіонів, реструктуризація податкової та фінансової заборгованості, освоєння випуску нової промислової продукції задля розширення експортного потенціалу, державно-приватне партнерство, проведення більш жорсткої регулятивної політики й недопущення проявів монополізму та корупції.

Ключова роль у формуванні конкурентоспроможності економіки належить державі, що створює передумови для розвитку експортного потенціалу, формування інноваційних кластерів, виконання державою важливих функцій, які забезпечують сприятливі умови для формування і розвитку економічних кластерів [2].

Механізми державного управління розвитком економіки країни повинні мати стратегічну спрямованість, базуватися на методах індикативного планування з використанням процедури моніторингу, в основі якої лежить системний підхід, що дозволить відстежувати тенденції і перспективи розвитку промисловості.

Одним з найважливіших завдань розвитку національної економіки є підвищення її конкурентоспроможності на основі реалізації інноваційної моделі розвитку. Стимулювання інноваційної діяльності реального сектора економіки через розвиток кластерів представляється можливим за рахунок адаптації і впровадження європейського досвіду. В якості пріоритетного завдання державної політики на сучасному етапі необхідно вважати

формування і реалізацію комплексу заходів по забезпеченню стабільного функціонування усіх підсистем національної інноваційної системи [3, с. 48].

Європейський досвід свідчить, що ключовими перевагами реалізації кластерної політики є:

1) структурна перебудова промислового сектору завдяки зростанню долі наукомістких і високотехнологічних виробництв, яка вимагає посилення ролі держави в забезпеченні послідовності і ефективності реалізації усіх стадій інноваційного процесу;

2) зростання інноваційної активності промислових підприємств завдяки розвитку кооперації між науково-дослідним і виробничим секторами, державно-приватного партнерства в інноваційній сфері, залученню висококваліфікованого персоналу через розширення зовнішніх зв'язків підприємств, аутсорсинга і зростанню інвестиційної привабливості підприємств-членів мережевих структур;

3) усунення диспропорцій в соціально-економічному розвитку регіонів, міжрегіональних зв'язків через забезпечення державної підтримки створення і розвитку регіональних, міжрегіональних кластерів в галузях, які мають високий потенціал виробництва продукції, конкурентоздатної на внутрішньому і зовнішніх ринках.

З метою реалізації конкурентних переваг України і формування умов економічного розвитку країни, державна політика повинна полягати в комплексі організаційних заходів, які зможуть підвищити позиції країни в міжнародних рейтингах:

1) розробці і затвердженні законодавчої і нормативно-правової бази;

2) сприянні розвитку інноваційної інфраструктури, створенні або призначенні організацій, відповідальних за реалізацію кластерної політики держави;

3) розробці ефективних механізмів взаємодії промислових підприємств, науково-дослідних, освітніх організацій і органів державної влади, у тому числі через систему електронного управління і створення online- послуг;

4) реалізації досліджень перспектив розвитку кластерів і розробці на їх основі кластерних програм і системи оцінки результатів функціонування кластерів;

5) реструктуризації промисловості – перепрофілюванні з традиційного індустріального розвитку на виробництво наукомісткої високотехнологічної продукції;

6) стимулюванні припливу вітчизняних і іноземних інвестицій в стратегічні для України галузі економіки;

7) впровадженні надійної системи енергозабезпечення та енергозбереження [4].

Таким чином, Україні життєво необхідні нові реформи, нові закони, нові стратегії, новий економічний курс, який зробить економіку країни конкурентоздатною і привабливою для інвесторів, а також значно підвищить рівень і якість життя людей. Планомірний та динамічний ріст конкурентоспроможності економіки можливий лише за умов комплексного застосування дієвих механізмів, спрямованих на створення сприятливих умов для розвитку вітчизняних промислових підприємств.

Зарубіжний досвід реалізації національних проектів і програм, об'єктивно спрямованих на підвищення конкурентоспроможності промисловості країни, показує, що необхідно: забезпечити активне залучення до національних проектів приватного бізнесу, оскільки це забезпечує синхронізацію матеріальних, фінансових, інтелектуальних потоків державного і приватного секторів економіки; орієнтуватися на закономірності і тенденції розвитку світової спільноти використати техніко-технологічні, економічні, інституціональні особливості територіальних підсистем країни для формування єдиного конкурентного

простору країни; враховувати стратегічні пріоритети національною і регіональною соціально-економічних підсистем країни, забезпечити інноваційний характер розвитку промисловою і сполученою з нею підсистем регіональної економіки, передусім, соціальної, виробничої і комунікаційної інфраструктури.

Література

1. Проект Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiynogo-rozvitku-ukraini.pdf>
2. Шовкалюк В.С. Кластери та інноваційний розвиток України / В.С. Шовкалюк // Створення та функціонування інноваційних кластерів. Інформаційно-аналітичні матеріали Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.dknii.gov.ua/?q=system/files/sites/default/files/images/Stvor_ta_funk_klasteriv.pdf.
3. Собкевич А. В. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України / А. В. Собкевич та ін.; під ред. Я. А. Шкодувала. - Мінськ : НИСИ, 2013. – С. 45-71.
4. Щодо державної політики підтримки розвитку інноваційних кластерів у промисловості України. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1069/>